

Kamienie z granic pól górniczych kopalni Hoffnung i Neuglück w Wieściszowicach

Choć dziś w okolicach leżącej w Rudawach Janowickich wioski Wieściszowice nie prowadzi się już prac wydobywczych, to niegdyś na południe od jej zabudowań funkcjonowało kilka kopalń. Przypominają o nich widoczne w terenie wyrobiska. Niektóre z nich są wypełnione wodą, a rozpuszczone związki chemiczne nadają jej intrygujące barwy. Te niewielkie zbiorniki, znane pod nazwą Kolorowe Jezioro, są jedną z najbardziej rozpoznawalnych atrakcji turystycznych powiatu kamiennogórskiego.

Warto jednak zwrócić uwagę również na dwa kamienne słupy, które także stanowią pamiątkę po dawnych kopalniach. Znajdziemy je dosłownie kilka metrów na zachód od zielonego szlaku, na północ od Błękitnego Jeziora. Choć wspomina o nich umieszczona przy tym jeziorze tablica informacyjna, to brak tam informacji o ich położeniu. Z kolei na samym szlaku brak jakiegokolwiek tabliczki zwracającej uwagę na fakt, że tuż obok, na szczycie wysokiej skarpy, znajdują się tak interesujące obiekty.

Są to dwa piaskowcowe słupy mające przekrój kwadratu o boku 19 cm. Ich obrobiona część wystaje ponad poziom gruntu na niecałe 105 cm. Szczyt każdego z nich wieńczą skrzyżowane narzędzia górnicze, pyrilik i żelazko, będące symbolem kopalni. Na każdym ze słupków wyryto datę „1805” oraz nazwę: na jednym jest to „Neuglick”, na drugim „Hoffnung”.

Najprawdopodobniej są to kamienie wyznaczające granice pól górniczych dwóch sąsiadujących ze sobą kopalni: „Neu Glück” (czyli „Nowe Szczęście”) oraz „Hoffnung” (czyli „Nadzieja”). Wydaje się, że ustawiono je tu wtórnie. Piotr Jochymek słusznie zauważa, że pomimo sporej odległości pomiędzy widocznymi w terenie wyrobiskami, graniczniki znajdują się bezpośrednio na hałdach przy kopalni „Neu Glück”¹. Może to oznaczać, że kamienie zebrano z pierwotnej linii granicznej i ustawiono w obecnym miejscu już po zakończeniu eksploatacji złoża. Bez odnalezienia map przedstawiających przebieg granic pól górniczych podejrzenia tego nie da się jednak zweryfikować.

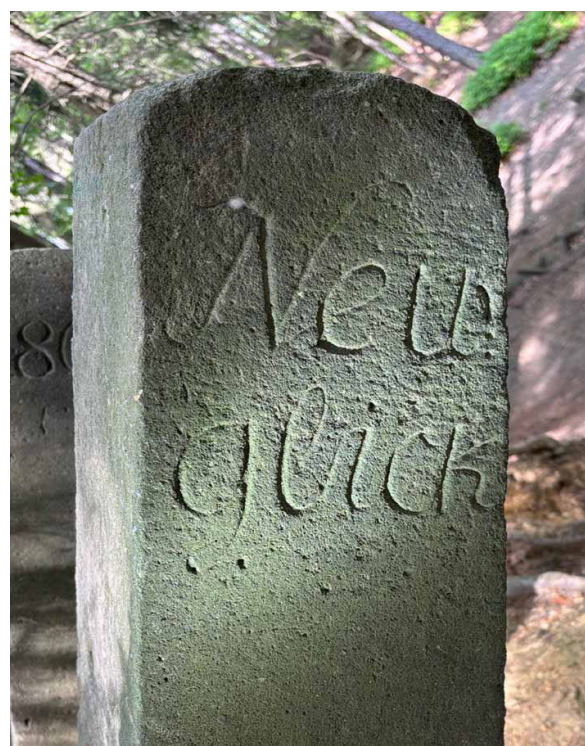
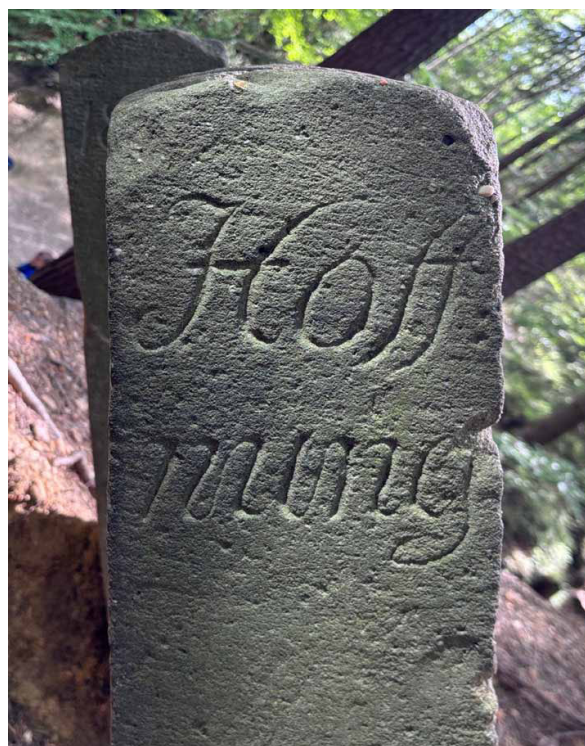
Interesujące jest też spostrzeżenie Jürgena Schwanitz, który opisując te kamienie, zauważa: „Powód ich ustawienia z tą właśnie datą nie zachował się w przekazach historycznych”². W sumie istotnie jest to interesujące, gdyż kopalnie te rzeczywiście powstały o wiele wcześniej: „Hoffnung” w roku 1785, natomiast „Neu Glück” w 1793 roku³. Podejrzewam jednak, że wystawione w drugiej połowie XVIII wieku nadania górnicze najprawdopodobniej nie zawierały szczegółowych informacji dotyczących przebiegu granic pól górniczych. Wraz z upływem czasu, kiedy wszelkie tego typu kwestie stawały się coraz bardziej sformalizowane, granice wyznaczono w terenie, a ich strażnikami stały się takie właśnie kamienne słupy.

Kamienie graniczne na szczycie skarpy w bezpośrednim sąsiedztwie zielonego szlaku turystycznego
Wszystkie zdjęcia: Marian Gabrowski

Symbole górnicze widoczne na wierzchołkach kamieni

**Kamienie z nazwami kopalni „Hoffnung”
i „Neuglick”**

że wykuto tu nazwę „Neuglick”. Co ważne, wskazał mi też możliwą przyczynę obecności litery „i” zamiast „ü”. W dialekcie śląskim (gwarze sudeckiej języka niemieckiego) wyraz Glick był odpowiednikiem literackiego Glück⁵.

Możliwe więc, że najstarszą zapisaną formą nazwy kopalni było „Neuglick”, a dopiero później została ona zmodyfikowana do postaci „Neugluck”.

Poszukując informacji na temat tych kopalni, natrafiłem na obwieszczenie wrocławskiego Królewskiego Wyższego Urzędu Górniczego z 23 marca 1876 roku. Dokument ten wymienia zakłady chemiczne „Silesia” z Żarowa jako właściciela leżących nieopodal Wieściszowic pól górniczych „Hoffnung”, „Neugluck”, „Gustav” i „Morgenstern”⁴. Nadawane wówczas prawa dotyczyły możliwości wydobywania występujących w tych czterech sąsiadujących ze sobą polach pirytów siarkowych i rud miedzi.

Na temat pola „Hoffnung” stwierdzono tu, że zostało ono nadane dokumentami z 19 listopada 1785 roku oraz 15 listopada 1862 roku i niegdyś obejmowało 12 miar górniczych. Na szkicu sytuacyjnym z 1876 roku (w dokumencie jedynie wspomnianym) oznaczono je literami A, B, C, D, E i F, zaś jego powierzchnię określono na 2,179 km². Z kolei pole „Neugluck”, nadane dokumentami z 16 marca 1792 roku i 15 listopada 1862 roku, również miało niegdyś 12 miar górniczych, a na późniejszym szkicu oznaczono je takimi samymi literami od A do F, wyznaczając pole o powierzchni 2,17 km².

Choć przywołany dokument pochodzi z 1876 roku, to pokazuje sposób formalnego wyznaczania pól górniczych, który mógł mieć swoje wcześniejsze odpowiedniki. Uzasadnione jest więc wspomniane już podejrzenie, że także w 1805 roku, co prawda niewymienionym w tym dokumencie, ale wyrytym na kamieniach, sporządzono szkice ukazujące granice pól górniczych, a charakterystyczne punkty na ich obwodzie oznaczono w terenie kamiennymi słupkami. Możliwe więc, że gdzieś w okolicznych lasach znajdują się kolejne takie graniczniki.

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na jeszcze jedną interesującą kwestię dotyczącą niemieckiej nazwy kopalni „Nowe Szczęście”. Zapisywana ona bywa rozmaicie: w literaturze napotykam formy „Neugluck”, „Neu Glück”, „Neu-Gluck”, „Neues Glück” czy też „Neugluckgrube” albo „Neu Glück-Grube”. Na tablicy umieszczonej przy Błękitnym Jeziorku znajdziemy „Neues Gluck” oraz „Neue Gluck”. Jednak żadnej z tych form nie wyryto na kamieniu...

Jeśli przyjrzymy się dokładniej, to zauważymy, że na słupku umieszczono nazwę „Neuglick”. Jak to wytłumaczyć? Błąd kamieniarza to mało prawdopodobne wyjaśnienie. Być może jest to specyfika zapisu, która dla laika może być myląca?

Z prośbą o pomoc w jednoznacznym odczytaniu inskrypcji zwróciłem się do Ullricha Junkera, badacza z ogromnym doświadczeniem w analizie dawnych niemieckich tekstów i dokumentów. Po zapoznaniu się z fotografią kamienia stwierdził on,

Marian Gabrowski

Przypisy

- 1 P. Jochymek, *Kolorowe Jeziorka: Słupy graniczne kopalni pirytów*, wyszedlzdому.pl – dostęp sierpień 2026.
- 2 J. Schwanitz, *Rohnau am Scharlachberg*, Regensburg, 2003, s. 260.
- 3 M. Staffa (red.), *Słownik geografii turystycznej Sudetów, tom 5*, Wrocław 1998, s. 292.
- 4 *Amtsblatt der Königlichen Regierung zu Liegnitz*, nr 16/1876, s. 122.
- 5 Korespondencja e-mail z 19 lipca 2026.